

Fagligt nyt

fra Sektor for Økologi

Foto: Hans Erik Jørgensen

Fagligt nyt

Nyhedsbrevet til dig, der betaler økologisk Innovationsbidrag. Her bliver du opdateret med faglig viden relateret til de indsatser innovationsbidraget går til. I dette nummer kan du læse om:

- Økologi kan bidrage i Den Grønne Trepert
- Lupiner kan blive det nye hit på vores grønne tallerken
- Innovationscenter vil øge overlevelsen af økologiske pattegrise

Foto: Kirsten Holst Sørensen

Økologi kan bidrage i Den Grønne Trepert

Innovationscenter for Økologisk Landbrug følger arbejdet i Den Grønne Trepert for at vurdere betydningen for dig som økologisk landmand og økologiens betydning for treparten.

Den Grønne Trepert har til formål både at forbedre vandmiljøet i fjorde og hav, sænke klimabelastningen fra landbruget, skabe en rigere biodiversitet og beskytte drikkevandet.

Ingen af ovennævnte mål er fremmede for økologiske landmænd, som allerede har begrænset brug af gødning og ikke bruger pesticider. Derfor har du som økologisk landmand et godt udgangspunkt, men samtidig kan udtagning af landbrugsarealer og regulering på marker for at reducere udvaskning af kvælstof få stor betydning for alle landmænd.

Markvandring: Sædskifter med lav kvælstoftildeling

Tag med på årets første markvandring torsdag 1. maj til vores forsøgsmark i Harlev ved Aarhus, hvor der i år dyrkes raps. Vi har fokus på det økologiske planteavlssædskifte med kløvergræs, lav kvælstoftildeling og brug af kompost. Her er inspiration at hente for økologisk planteavl for at reducere kvælstofudvaskning – et af målene i Den Grønne Trepert. Arrangementet er gratis. [Du kan læse mere og tilmelde dig her.](#)

Vandmiljøet først

Fokus i første fase af Den Grønne Trepert er reduktion af kvælstofudledningen til fjorde og hav. Midlet er udpegning af arealer til en målrettet udtagning og ekstensivering af 390.000 ha landbrugsjord og akutindsatser som opkøb af jord i særligt udsatte vandområder. I det omfang målet ikke er nået, når der gøres status i 2026, kommer regulering af kvælstof på de dyrkede arealer fra 2027 i spil. Markregulering og udtagning tager udgangspunkt i den skærpede miljøgaranti, som skal sikre, at udledningerne bliver reduceret til det målsatte niveau i 2030.

Økologi som virkemiddel ved markregulering

Markreguleringen skal sikre mod udledning af kvælstof til fjorde og kystvand i det omfang, de kollektive virkemidler ikke rækker, og planen er at beregne udledningsskvote for den enkelte bedrift i et vandopland.

Økologiske bedrifter har generelt et godt udgangspunkt, om end der er store forskelle bedrifter imellem. Det skyldes en lavere gødningstildeling og en naturlig høj andel af flerårige kløvergræsmarker og efterafgrøder i sædskiftet. Jordbearbejdning i efteråret, f.eks. bekæmpelse af rodukruddt, er et af de værktøjer, som økologer anvender, der bidrager mest til kvælstofudledning.

I det omfang markregulering kommer i anvendelse, vurderer Innovationscenter for Økologisk Landbrug, at Den Grønne Trepert rummer muligheder for både nuværende og fremtidige økologer. Særligt i vandoplande med høje reduktionskrav kan omlægning og fastholdelse af økologiske arealer være muligheden for fortsat landbrugsdrift.

Økologiske landmænd kan dog ligesom konventionelle rammes hårdt ved markregulering, hvis de dyrker arealer med lav retention, som leder til vandmiljø med højt reduktionsbehov. På samme måde er der risiko for, at udtagning af lavbundsjord særligt rammer økologiske kvægproducenter, som anvender disse arealer til afgræsning.

Indtil videre bliver det en meget generel beskrivelse af Den Grønne Treperts betydning for dig som økologisk landmand, fordi der mangler konkrete detaljer om implementering.

Foto: Inger Bertelsen

Lupiner kan blive det nye hit på vores grønne tallerken

Med den grønne omstilling og øget fokus på bæredygtig fødevareproduktion er plantebaserede fødevarer som bælgrugter blevet mere relevante. Lupin er den mindst kendte af bælgrugterne, men den har et stort potentiale som sund fødevare. Den har nemlig et højere indhold af protein, fedt og fibre og et lavere indhold af kulhydrater end de andre bælgrugter.

Ifølge Fødevarestyrelsens kostråd skal vi spise mere plantebaseret ved blandt andet at indtage 100 g tilberedte bælgrugter om dagen. I et nyt projekt vil en bred gruppe af aktører se på lupin for at få den mere frem i lyset som en af de sunde, danske, økologiske bælgrugter, der både egner sig til at blive spist og dyrket i Danmark.

Lupiner dyrkes næsten kun økologisk i Danmark (94 % i 2023). De bidrager positivt til den nødvendige diversitet i de økologiske sædskifter med høj andel af bælgsæd, hvor lupinen er et godt supplement til de øvrige bælgrugter.

Udfordring med alkaloider i lupin

En udfordring med lupin er indholdet af alkaloider, og for at anvende lupiner sikkert som fødevare skal der styr på alkaloidindholdet enten i form af et lavt indhold i den høstede afgrøde eller ved en efterbehandling.

- Derfor vil vi have fokus på hele værdikæden i arbejdet med lupiner, så vi finder de rette sorter der både kan dyrkes og kan anvendes direkte eller forarbejdes så de bliver egnet til fødevare, fortæller chefkonsulent Inger Bertelsen fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug, der leder projektet.

- Vi har også brug for en mere nuanceret forståelse af lupin som fødevare, fordi mange tror, at alle lupiner er giftige. Det er de ikke, men vi skal have respekt for alkaloiderne, der der i høje mængder kan give forgiftninger, og vi kan ikke bare gå ud og høste vores havelupiner, forklarer Inger Bertelsen.

Stort potentiale som fødevare

I projektet deltager både Københavns Universitet, Nordic Seed A/S, Good Food to Go og Innovationscenter for Økologisk Landbrug for at sikre en sammenhængende indsat fra sortvalg til det færdige måltid. Målet er at øge kendskabet til lupiner, så de trygt kan anvendes i køkkenet.

Tilbagemeldinger fra køkkener, der har testet lupiner, er, at de har et spændende potentiale. På grund af sit høje fedtindhold har lupin en mere cremet og mindre melet konsistens end for eksempel ærter, og det er med til at gøre den interessant i de professionelle køkkener. Der er to kokke med i det nystartede projekt netop for at afprøve, hvordan lupiner skal behandles og tilberedes. Det kommer der også en række opskrifter ud af, som andre kan få glæde af.

I Tyskland er man længere fremme med at anvende lupin som fødevare, hvor bælgrugten blandt andet anvendes til pasta og kaffe.

Projektet kører de næste tre år og er støttet af Fonden for plantebaserede fødevarer.

Foto: Henrik Bjerregrav

Innovationscenter vil øge overlevelsen af økologiske pattegrise

Innovationscenter for Økologisk Landbrug forventer, at den aktuelle dødelighed blandt økologiske pattegrise er betydeligt lavere end de seneste tal baseret på data fra 2014-2015. Derfor vil centeret kortlægge den aktuelle status for pattegrisenes overlevelse med en grundig dataindsamling.

- Der er brug for en ny kortlægning af pattegrisedødeligheden, så landmænd, medier og politikere ikke skal agere og træffe beslutninger på baggrund af forældede data. Vi vil bruge kortlægningen til at pege på de tiltag, der forventes at kunne øge grisenes overlevelse, forklarer specialkonsulent Sarah-Lina Aagaard Schild fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug.

Hun fortæller, at der blandt både landmænd og andre fagfolk i branchen er en forventning om, at den aktuelle pattegrisedødelighed er betydeligt lavere end det tal, der blev offentliggjort i 2018. Siden 2014-2015, hvor dataindsamlingen til offentliggørelsen blev gennemført, er der nemlig gjort flere tiltag på de økologiske bedrifter for at nedbringe pattegrisedødeligheden.

Ændret praksis siden sidste opgørelse

I dag anvender de økologiske griseproducenter typisk grise med en anden genetik, end de gjorde tilbage i 2014-2015. Hovedparten af producenterne indkøber i dag avlsdyr fra en økologisk avlsbedrift (p.t. kun TN70), hvorimod man tidligere anvendte 80 % egen avl suppleret med 20 % indkøbte konventionelle polte.

Siden 2014-2015 er der også implementeret en række managementtiltag, som bidrager til at fremme pattegrisenes overlevelse. Det handler bl.a. om, at søer i faremarken skal have adgang til skygge i sommermånederne.

- Der er derfor god grund til at forvente en betydeligt højere overlevelse blandt de økologiske pattegrise i dag, og den forventning vil vi have be- eller afkræftet gennem en ny undersøgelse,

siger Sarah-Lina Aagaard Schild.

Derfor vil Innovationscenter for Økologisk Landbrug lave en grundig dataindsamling fra økologiske grisebedrifter i 2025 og 2026 for at få et tal for den aktuelle pattegrisedødelighed, så griseproducenter, medier og politikere kan handle ud fra valide og opdaterede tal.

Grundlag for anbefalinger til landmænd

- Målet er selvfølgelig også, at vi ud fra den indsamlede data kan give anbefalinger med de tiltag, der kan øge overlevelsen af pattegrisene, så de økologiske producenter fortsat kan udvikle deres produktion med dyrevelfærden i højsædet, fortæller Sarah-Lina Aagaard Schild.

Hun håber, at mange økologiske griseproducenter vil bidrage til projektet, så datagrundlaget kan blive så repræsentativt som muligt. Innovationscenteret er allerede i dialog med en række økologiske grisebedrifter, der har meldt sig til at levere data. Når dataindsamlingen er afsluttet i 2026, skal undersøgelsen gennem en international fagfællebedømmelse, og innovationscenteret forventer at kunne melde det nye tal ud i 2027.

Projektet er støttet af Svineavgiftsfonden og Den Europæiske Union – NextGenerationEU.

Nyheder fra lf.dk

[Læs mere her](#)

Landbrug & Fødevarer
Sektor for Økologi

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T: +45 3339 4000

E: sektorokologi@lf.dk

[Privatlivspolitik](#) | [Klik her for at afmelde nyhedsbrevet](#)